

SZAKKÉPZÉS

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 2013-as hatályba lépésekor elindult szakképzési reformfolyamatok továbbvitelére irányul a Kormány [T/4475.](#) számú törvényjavaslata. Jelen Infojegyzet a szakképzés általános helyzetéről nyújt áttekintést.

- A szakképzés terén az európai szintű együttműködés a koppenhágai folyamat keretében valósul meg.
- Európai Unió összehasonlításban a szakképzésben résztvevő diákok aránya hazánkban alacsony.
- Magyarországon a munkaadók a szakképzettek hiányát észlelik, de a jelenség hátterében inkább minőségi, mint mennyiségi problémák állnak.
- 2013-ban a korai iskola-elhagyók, vagyis a középiskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya 11,8% volt.
- A 2013/14-es tanévben a szakiskolás diákok 27 százaléka volt hátrányos helyzetű.
- 2013 óta a szakképzés a duális szakképzési rendszer irányába tolódik el, ami az állam és a vállalatok szoros együttműködésén alapul.
- A Köznevelési Hídprogram az általános iskolai hiányosságok leküzdését szolgálja, célja a lemorzsolódási arányok csökkentése.
- Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter alá tartozó központi hivatalként működő költségvetési szerv.

Európai Unió politika

Az Európai Unió oktatásra vonatkozó legfőbb célkitűzéseit az [Oktatás és Képzés 2020](#) stratégiai keretrendszer határozza meg, ami a tudás-alapú Európa létrehozását négy célon keresztül kívánja megvalósítani, melyek:

- az egész életen át tartó tanulás és mobilitás;
- a magasabb minőségű és hatékonyabb oktatás és képzés;
- a méltányos, a társadalmi kohéziót és az aktív állampolgári szerepvállalást elősegítő oktatás;
- a kreativitást és az innovációt ösztönző oktatás.

E célokkal áll összhangban a 2002-ben indult, az európai szakképzés megreformálására irányuló [koppenhágai folyamat](#). A folyamat felülvizsgálatának eredményeként született meg a [bruges-i közlemény](#), mely a 2011-2020 közötti időszakban olyan szakképzési rendszereket kíván kiépíteni, melyek:

- rugalmasak és magas színvonalúak;
- alkalmazkodnak a piaci igények változásához, az újonnan megjelenő ágazatokhoz és készségekhez;
- személyre szabott és könnyen hozzáférhető képzést nyújtanak;
- közös minőségbiztosítási megközelítés révén biztosítják a szakképzés fenntarthatóságát és magas színvonalát;
- lehetővé teszik a változásokhoz való alkalmazkodást elősegítő kulcskompetenciák elsajátítását;
- mindenki számára nyitottak;
- ösztönzik mind a tanulók, mind az oktatók EU-n belüli mobilitását;
- fenntartható finanszírozáson alapulnak, és biztosítják a források hatékony és méltányos felhasználását.

HAZAI HELYZETKÉP

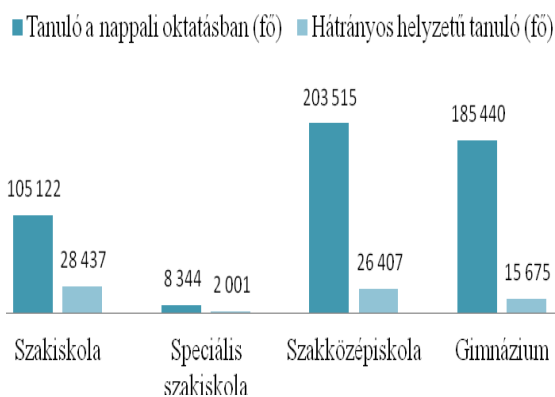
A képzés minősége

A magyar oktatási rendszerre jellemző a **korai szelekció**, melynek következtében a szakképzésbe a gyengébb képességű tanulók kerülnek. A [PISA-felmérés](#)en alapuló nemzetközi összehasonlítás azt mutatja, hogy Magyarországon a 15 évesek körében **a nemzetközi átlagnál nagyobb a gimnazisták és a szakiskolások eredményei közti különbség.**

A szakiskolai képzés nem segíti a hátrányok leküzdését: a Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (2014) [kutatása](#) alapján a szakiskolában romlik a tanulók alapfokú oktatásban elsajátított matematikai és szövegértési kompetenciája, [Hajdu és szerzőtársai](#) (2015) pedig arról számolnak be, hogy az **azonos képességű gyerekek készségei kevésbé fejlődnek a szakiskolában, mint a szakközépiskolában.**

A szakiskolákban kiugróan **magas a hátrányos helyzetű gyerekek aránya**, ami az egyik oka a más oktatási intézményeknél **magasabb lemorzsolódási és évvismelési aránynak** is.

Nappali oktatásban részt vevő tanulók iskolatípusonként és ezen belül a hátrányos helyzetű tanulók aránya (2013/14)

Forrás: Infoszolg/KSH (2014)

Munkaerő-piaci kilátások

A munkaadók annak ellenére érzékelik a szakképzettek hiányát, hogy becslések alapján **a szakiskolai végzettek száma meghaladja az irántuk jelentkező munkaerő-piaci keresletet.** Fő okként a végzettek nem megfelelő képességszintje definiálható, melyet a pályaelhagyás, a szakképzettek területi mobilitásra való alacsony hajlandósága és a munkaadók romák elleni diszkrimináló attitűdje is súlyosbíthat ([GVI](#) 2014).

Az **érettségizettek keresete magasabb, mint a szakiskolában végzettké**, a csoportok közti bérkülönbség az életkorral nő, ami a szakmaspecifikus tudás gyorsabb elavulásának tulajdonítható. **A szakiskolát végzettek jóval kitettebbek a munkanélküliség veszélyének is:** az elmúlt 20 évben az érettségizettek 3,9 százaléka, míg a szakiskolát végzők 8 százaléka volt munkanélküli. Az érettségizettek átlagos bérelőnye foglalkozáson belül is nagyobb, míg a fizikai munkások körében vizsgált állásvesztési kockázat kisebb, mint a szakiskolai végzetteké ([Hajdu et al.](#) 2015).

A szakképzési rendszer átalakulása

A hazai szakképzést jelentősen megreformálta a 2013 szeptemberében hatályossá váló [2011. évi CLXXXVII. törvény](#) a szakképzésről, mellyel a következő fő változások léptek érvénybe:

- a szakképzés időtartama három év;
- a szakképzés [duális képzési](#) rendszerű;
- a közismereti órák száma csökkent;
- a gyakorlati képzés nagyobb hangsúlyt kapott, erősebbek a munkaerő-piaci kötődései;
- az Országos Képzési Jegyzék megújult, melynek keretében a szakképesítések száma csökkent, a részsakképesítés és a szakképesítés-ráépülés struktúrája átalakult;
- a vizsgakövetelmények egyszerűsödtek.

A lemorzsolódó rétegek számára a szakképzésbe való bekapcsolódás lehetőségét a **Köznevelési Hídprogram** kívánja megteremteni, ami egy egységes kerettanterve épülő, az általános iskolai hiányosságok pótlására irányuló képzés. A Köznevelési Hídprogramot a nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXCV. törvény](#) szabályozza.

A **Híd I.** programba az általános iskolát elvégzett, de középiskolába felvételt nem nyert, tanköteles korú diákok kerülnek be.

A **Híd II.** programba a 15. életévüket betöltött, legalább hat általános iskolai évfolyamot sikeresen elvégzett tanulók nyerhetnek felvételt.

A szakképzésről szóló törvény értelmében a szakmai vizsga sikeres teljesítése után a tanuló két év további középiskolai képzéssel felkészülhet az **érettségi vizsgára**. A négy kötelező közismereti érettségi vizsgatárgyból tett sikeres vizsga estén a szakképesítés középszintű szakmai érettségi vizsgaként elismerhető.

Központi intézmények

A duális szakképzésben jelentős szereppel bír a [Magyar Gazdasági és Iparkamara](#), ami a gyakorlati képzést nyújtó piaci szereplők tevékenységének koordinálásáért, a szükséges információkkal való ellátásukért és jogszerű működésükért felel.

A **Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok** a szakképzés munkaerő-piaci igényeknek megfelelő alakítására törekszik, és javaslatot tesz az állami költségvetési hozzájárulásban részesíthető szakképesítésekre és keretszámikra, tehát a szakképzés irányaira és beiskolázási arányaira. A szakiskolák fenntartója a

Nemzetgazdasági Minisztérium háttérintézménye, a [Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal](#), melynek működését a [319/2014. \(XII. 13.\) Kormányrendelet](#) szabályozza. Fő feladatai:

- folyamatosan fejleszti a szakmastruktúrát az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések vonatkozásában;
- felel az országos szakmai vizsgaelnöki, vizsgabizottsági tagi, szakképzési szakértői névjegyzékért, és gondoskodik e szereplők felkészítéséről;
- a gazdasági kamarával együttműködve kialakítja és működteti a pályaorientációs rendszert;
- a megyei fejlesztési és képzési bizottságok beiskolázásra vonatkozó javaslataiból egységes rendszert hoz létre.

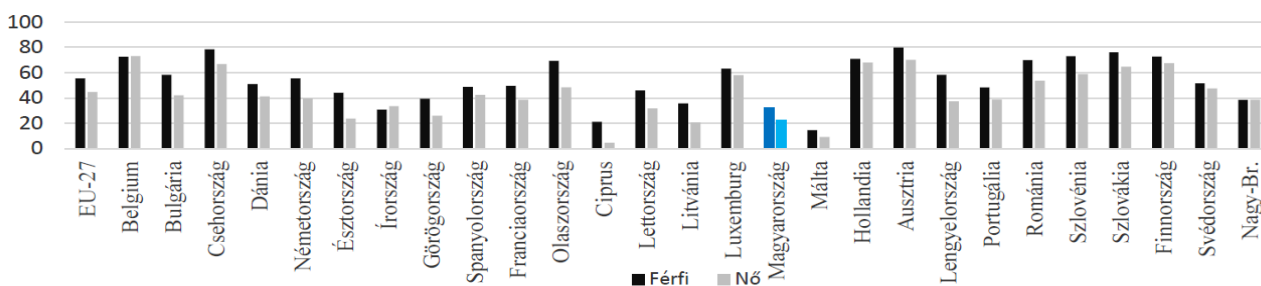
A duális szakképzés az állam és a piaci szereplők szoros és konstruktív együttműködésére épül, hiszen közösen látják el a szakképzési feladatokat, osztoznak a felelősségen és a költségeken. A szakképző intézmények a közismereti, szakmai alapozó és szakmai elméleti, míg a gazdálkodó szervezetek a gyakorlati képzést biztosítják. (Bővebben lásd: Klész 2012)

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: NÉMETORSZÁG

A magyar szakképzési modellt a német mintához szokták hasonlítani, hiszen itt is duális rendszerben folyik a képzés. Németországban a duális felépítésű szakiskolai képzést a kötelező oktatási szakasz lezárásakor, általában 15 éves korban kezdik meg a diákok. A válsztott szakmától függően 2–3,5 évig tart az oktatás.

A diákok a képzés első évében két napot töltenek a szakiskolában **elméleti képzéssel**, a későbbiekben ez egyre redukálódik. Az általános tudás és kompetenciák fejlesztésére ezen idő kb. egyharmadát fordítják, a többi a szakmai elméleti ismeretek elsajátítására szolgál.

Szakképzésben részesülő diákok aránya a középfokú oktatásban az EU tagállamaiban (%), 2012

Forrás: Infoszolg /Eurostat

A piaci szereplők aktívan részt vesznek a tananyag kialakításában, és gyakran saját maguk is szánnak időt elméleti oktatásra. Annak érdekében, hogy a duális képzésbe ne csak a nagyvállalatok, hanem a kis- és középvállalkozások is be tudjanak kapcsolódni, **üzemek feletti tanműhelyek** is szerveződnek. Ezek létrehozását a tartományi kormányok is támogatják. A német vállalatok így kb. húsz százaléknál van tanműhely, a foglalkoztatott tanu-

lók 60 százalékát pedig a képzés befejezése után is továbbfoglalkoztatják.

A vállalatok és a szakiskolai tanulók között **tanulói szerződés** jön létre. Bár a tanulói szerződés alapvető feltételei államilag szabályozottak, a tanulói juttatás mértéke és a szabadságok rendje piaci alapon dől el.

(További részletekért és más nemzetközi példákért lásd: [GVI 2014](#) és [World TVET Database](#)).

Források:

- [2011. évi CLXXXVII. törvény](#) a szakképzésről
- [Az EU jogszabályainak összefoglalása – Oktatás, képzés, ifjúság, sport](#)
- [Directorate General for Education and Culture](#)
- [European Centre for the Development of Vocational Training](#)
- [Eurydice Network](#)
- [Key Data on Education in Europe 2012](#)
- [Eurostat regional yearbook 2014](#)
- Klész Tibor: A szakképzési törvény kézikönyve – Budapest, 2012.
- Mártonfi György: Early leaving from vocational education and training in Hungary – Budapest, Oktatásfejlesztési Observatórium Központ, 2014
- GVI: [Adatok a szakképzésről és a szakképzettek foglalkoztatásáról. Tények és következtetések](#) – Budapest, MKIK GVI Kutatási Füzetek 2014/4.
- Hajdu Tamás, Hermann Zoltán, Horn Dániel et al: [Az érettségi védelmében](#) – Budapest, MTA KTI, Budapesti Munkagazdaságtani Füzetek 2015/1.
- CEDEFOP: [A magyarországi szakképzés rövid áttekintése](#) – Luxemburg, 2011
- KSH: Magyar statisztikai évkönyv, 2013 – Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Készítette: Holle Alexandra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486